

Тема: Українська СРР в умовах НЕПу (1921-1928 рр.)

План.

1. Становище українських земель в 20-х рр.. Державний статус України в 1921-1928 рр.
2. Впровадження НЕПу в Україні

Література

1. В.Світлична «Історія України» К., 2002р.
2. Дедурін Г.Г. «100 тем. Історія України / Г.Г. Дедурін. – Х.: АССА, 2015. – 192 с.
3. Полянська-Василенко Н. «Історія України»: У 2 т. Т. 1. До середини XVII ст. – 4-те вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. – 672 с.

1. Основні причини поразки української національно-демократичної революції 1917-1920рр.:

□ низький рівень національної свідомості українців і, як наслідок, слабка соціальна база визвольного руху. Очолила національну революцію українська інтелігенція, яка розраховувала на підтримку селян. Інтелігенція була малочисельною, а селяни – політично несвідомими, неосвіченими, неорганізованими, розпорошеними. Робітники, підприємці, поміщики в більшості своїй не підтримали ідею незалежності України;

□ відсутність єдності в діях українських національних сил, які не пішли на компроміс в ім'я загальнонаціональних інтересів. Центральну Раду шляхом перевороту ліквідував гетьман П.Скоропадський, гетьманський режим впав під тиском Директорії УНР, українські комуністи визнавали лише радянську владу, не було єдності між УНР і ЗУНР;

□ несприятлива міжнародна ситуація. Боротьбу проти українського визвольного руху вели набагато сильніші зовнішні вороги (в Наддніпрянській Україні – радянська Росія, білогвардійці, війська Антанти; в Західній Україні – Польща, яку підтримувала Антанта).

Історичне значення української національно-демократичної революції 1917-1920рр.:

- у ході революції український народ створив власну державу і декілька років підтримував її існування;

- героїчна боротьба українського народу 1917-1921рр. стала прикладом і дала досвід наступним поколінням українців. Без цієї боротьби було б неможливим проголошення державної незалежності в 1991р.

2. На кін. 1920- поч. 1921рр. більшовицька Росія і Україна опинилися в ситуації глибокої економічної, соціальної та політичної кризи, викликаній:

- воєнними діями, що велися майже безперервно сім років;

- політикою “воєнного комунізму”, яка руйнувала основи економіки, паралізувала сільське господарство і викликала опір переважної більшості населення, особливо селянства.

Економічна криза виражалася в тому, що:

- промисловість знаходилася в стані розрухи. У 1921р. в Україні промислове виробництво становило 1/10 частину довоєнного рівня, виробництво металу – 5%, вугілля 30% і т.д.;

- сільське господарство перебувало в катастрофічному стані: порівняно з 1913р. посівні площі в Україні скоротилися на чверть, збір зерна – на третину. Ситуацію ускладнили катастрофічна засуха 1921р. і голод, від якого загинуло близько 1 млн. чоловік;

- у галузі фінансів – повна інфляція грошей.

Соціально-політична криза виявилася в тому, що почалися повстання селянства проти політики “воєнного комунізму” і, зокрема, проти продрозкладки. Повстанським рухом була охоплена майже вся Україна. Проти радянської влади виступила армія Махна (близько 15 тис. чоловік). Всього у складі повстанських формувань нараховувалося близько 40 тис. чоловік.

Основні зміни в період непу:

1. У сільському господарстві:

- заміна продрозкладки продподатком;
- __дозвіл на вільну торгівлю надлишками с.г. продукції;
- __дозвіл на оренду землі і використання найманої праці.

2. У промисловості:

- продаж у приватні руки і передача в оренду дрібних і частини середніх підприємств;
- __децентралізація управління промисловістю;
- __ліквідація загальної трудової повинності і зрівнялівки в оплаті праці;
- __залучення іноземного капіталу у формі концесій.

3. У галузі торгівлі і фінансів:

- Перехід від прямого продуктообміну до вільної купівлі-продажу;
- відкриття у великих містах торговельних бірж;
- __у 1922-1924рр. проведено грошову реформу.

НЕП не міг бути тривалим, оскільки:

- комуністична партія з самого початку розглядала неп як вимушену і тимчасову поступку капіталізму, її стратегічна мета залишалася незмінною – побудова комуністичного суспільства;

- він був несумісний з політикою Сталіна, спрямованою на встановлення в країні тоталітарного режиму.

У кінці 20-х рр. сталінське керівництво відмовилося від непу і перейшло до командно-адміністративної економіки.